

נושא העבודה

הטרדות מיניות

תאריך הגשה : 2.1.17

הקדמה

הנושא שבחרתי לעסוק בו ולחקור עליו הוא הטרדות מיניות במשפט העברי, במשפט הישראלי ובמפגש ביניהם.

בחרתי בנושא זה בשל שכיחותו ונגיעתו בכל מקום, בכל ממסד, בכל חברה ובחיי היומיום שלנו. ניתן להבחין במקרים של הטרדות מיניות בכל ממסד מדיני, בצבא, במשטרה, במערכת המשפט, במשרדים ממשלתיים ועוד.

אנשים מפעילים לחצים פסיכולוגיים ופיזיים כדי לספק את צרכיהם המיניים גם אם הצד השני מתנגד.

רוב מעשי ההטרדות המיניות ומעשים מגונים אחרים נעשים על ידי גברים על נשים. אני, בתור בחורה, מודאגת מאוד כיוון שאני יודעת שאני הולכת לשרת בצבא, ולהיות חשופה למקומות אחרים בהם יכולים לנצל כח לרעה.

אני מעוניינת לדעת ולחקור את ההגדרה, ההשלכות המשפטיות והעונשים שניתנו בגין אותן הטרדות ואת היסטוריה שלהן.

תוכן עניינים

1.....	שער
2	הקדמה
3.....	תוכן עניינים
4.....	מבוא
5.....	משפט עברי
6-7.....	הטרדה מינית תחת יחסי מרות
8-9	מעשי הטרדה מינית בספרות השו"ת

10.....	הטרדה מינית בספרות ההלכה
11.....	האונס בתנ"ך
12-14.....	משפט ישראלי
14-19.....	סוגים של הטרדות מיניות במשפט הישראלי והעונש עליהן
20-21.....	עבירות מין במשפחה
21.....	הטרדה מינית ביחסי מרות
22.....	השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי
23.....	ביבליוגרפיה

מבוא

מטרתה העיקרית של העבודה היא להעמיק ולחקור נושא משפטי מסוים.

לחפש אחר מקורות ומאגרי מידע, למיניהם, לסדרם ולקשר אותם לשאר מהעבודה.

אחקור את נושא הטרדות המיניות במשפט העברי, המשפט הישראלי ועל המפגש ביניהם. המקרים עליהם מתבססים הדברים, את החוקים ואת משמעותם, את העונש הנקוב בחוק במקרה של עבירה עליו ואת המקרים והכללים שהיו בתקופת המשפט העברי והאם יש להם השפעה על המשפט הישראלי.

הכלים שאפעיל לחיפוש מקורות מידע יהיו ספרים, אתרי אינטרנט, מאמרים, חוקים וכל אשר יהיה רלוונטי לנושא הטרדות המיניות בהיבט המשפטי.

בחרתי את הנושא מהסיבה שאני חושבת שזהו נושא רלוונטי לכל אישה במדינת ישראל אשר משרתת או עובדת בגוף מדיני או פרטי כאשר יש לאנשים כוח סמכותי עליה (יחסי מרות).

משפט עברי

אונס כהטרדה מינית במשפט העברי

לפי ההלכה **אונס** הוא "מעשה שנעשה בניגוד לרצון עושהו או כשניטלה ממנו היכולת לבחור בכל דרך שהיא, או הימנעות ממעשה הכרחי". רוב מעשי האונס נעשים ע"י מישהו מוכר, ועבירת האונס על-ידי הבעל היא הדוגמה הקיצונית ביותר של "אונס על-ידי מכר", השונה מהותית הן מבחינת האונס והנאנסת והן מבחינת התגובה החברתית מעבירת ה"אונס בידי זר".

הטרדה מינית תחת יחסי מרות

אחד התיאורים הקדומים ביותר של הטרדה מינית של בעל מרות כלפי מי שנתון למרותו מופיע במעשה יוסף ואשת פוטיפר.

לאחר שהורד יוסף למצרים, קנה אותו פוטיפר סריס פרעה שר הטבחים. לא עברו ימים רבים, והצלחתו של יוסף בבית אדוניו הביאה את פוטיפר להפקידו "על ביתו, וכל יש לו נתן בידו".¹ הכתוב חוזר ומדגיש את האמון המוחלט שנתן השר בעבדו, באמרו שעזב "כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה".²

---

¹ (בראשית לט, ד)

² (שם, ו)

ואולם היה סייג אחד למקרה זה, פוטיפר לא השאיר דבר ביד עצמו, "כי אם הלחם אשר הוא אוכל". לפי פירושים של חז"ל, אין "לחם" בפסוק זה אלא כינוי לאשתו של בעל הבית, אשת פוטיפר.

פירוש זה מסתבר לאור המשכו של הסיפור. באחד הימים בא יוסף, שהיה "יפה תואר ויפה מראה", לעשות מלאכתו בבית אדוניו, ואז:

"ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף, ותאמר שכבה עמי. וימאן ויאמר אל אשת אדניו הן אדני לא ידע אתי מה בבית, וכל אשר יש לו נתן בידי. איננו גדול בבית הזה ממני ולא חשך ממני מאומה כי אם אותך באשר את אשתו, ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים."

כדרכם של מקרי הטרדה מסוג זה, המטריד, במקרה זה המטרידה, אינו חדל מניסיונותיו, ואינו מרפה מקרבנו עד שמזדמנת לו שעת כושר לכאורה:

"ויהי כדברה אל יוסף יום יום, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ויהי כהיום הזה ויבוא הביתה לעשות מלאכתו, ואין איש מאנשי הבית שם בבית. ותתפשהו בבגדו לאמור שכבה עמי, ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה."

עבירה גוררת עבירה. סופו של המעשה הביא את המטרידה, אשת פוטיפר, להעליל על קורבנה, יוסף, כאילו ביקש ממנה לשכב עמה. פירש רש"י ואמר שבשעה שקיימה יחסי אישות עם בעלה פוטיפר, אמרה לו: "כדברים האלה עשה לי עבֶדְךָ"³ כעונש על המעשה שלא עשה, הושלך יוסף לבית הסוהר.

מעשה ההטרדה בפרשנותם של חז"ל

מרחיבים חז"ל במדרשם את היריעה האמורה בתורה, ומשלימים את מה שחסר בסיפור המקראי. כך נאמר באגדה התלמודית (סוטה לב ע"א) בעניין זה:

"ויבא הביתה לעשות מלאכתו" - ישנם שני פירושים. האחד שיוסף בא לעשות עבודה של ממש. והשני שיוסף בא לעשות צרכיו וללכת.

"ואין איש מאנשי הבית שם בבית" - יוסף ואשת פוטיפר היו לבד בבית פוטיפר.

"ותתפשהו בבגדו לאמר" - לפי הפרשנים אשת פוטיפר הפעילה על יוסף מיניות בכפייה.

דבר נוסף שמוזכר על ידי הפרשנים הוא שבאותה שעה בא דיוקנו של אביו ונראה לו בחלון.

---

³ (שם יט)

אמר לו: "יוסף, עתידין אחיך שייכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שיימחה שמך מביניהם ותיקרא רועה זונות?" לכן יוסף התנגד למעשיה.

ניתן לראות שכבר בימי המשפט העברי הבחינו בבעייתיות של הסמכות והמרות ועל הניצול לרעה שלהן להטרדות מיניות והפעלת כוח מיני על מקבל המרות.

מעשי הטרדה מינית בספרות השו"ת (השאלות והתשובות)

שכיחותן של עברות המין, למן המעשים ה"קלים" כהטרדה מינית ועד לעבירות מין חמורות כאונס, משתקפת בספרות השו"ת, ספרי השאלות והתשובות. בדרך כלל, ספרות זו, כשאר מקורות המשפט העברי, נוקטת "לשון נקייה". כשמגיעים הדברים לדברים "שהצנעה יפה להן", היא מקמצת במילותיה, לעיתים מגלה פרטים, אך לרוב מסתירה פרטים.

חכמי ההלכה נדרשו למקרים שהובאו לעיונם, וביקשו לתת להם פתרונות הן במישור העונשי הן במישור החברתי והחינוכי. כך, למשל, **נדרש הריב"ש, רבי יצחק בר ששת**, מגדולי ההלכה בספרד וצפון אפריקה במאה הי"ד, לשאלה שהפנו אליו פְּרוּרֵי העֲבֵרוֹת, הממונים על אכיפת דיני העונשין של קהל אלגזירה, העוסקת במעשה הטרדה מינית:

אלגוהר, אשת רבי יעקב בן יוסף, טוענת כנגד רבי יצחק כהן, שהוא הלך אחריה, ואמר כי הוא אוהב אותה, עד שאמר לה: "אם אין את עושה בעבורי, תני לי נשיקה, שלא אמות בעבור אהבתך." האשמה נוספת היא ושפעם אחת קרא לה לעלות לביתו, כשהסיבה לכך היא שיש לו בעיה במשק הבית, והיא הבינה כוונתו, כי הייתה לרעה, ולא עלתה. תגובתו הייתה דברי נבלה ואמר לה שהוא מלומד וביקש בקשה זו גם מנשים אחרות.

ורבי יצחק כהן השיב על טענותיה והכחיש אותן:

שמעולם לא הייתה כוונתו לרעה, וחלילה לו. אבל היו משחקים דרך צחות (משחקי תפקידים) כמו שמשחקים אהובים, ושמעולם לא הורגל בזה, כי הוא יהודי יושב בחזקת כשרות. והברורים שאלו לה היא לא באה לפני הברורים עד עתה מכמה פעמים שהיא אומרת שהיה רבי יצחק הנזכר הולך אחריה. ענתה ואמרה כי מפחדת שבעלה יתקוטט עמו והם יהרגו זה את זה. ועוד אמרו לה אם יש לה שום עד על זה. וענתה כי היא אמרה הדברים ההם לאנשמואל בן אל רויח. והוא העיד בכוח שבועתו שלא ידע ולא ראה דבר בכל אלה, רק שהיא אמרה לו את הדברים. היא הוסיפה וטענה אל הברורים שמקרה כזה כבר קרה בעבר, ושהוא קיבל כבר התראה אחת בעניין אשת שמואל פניאל. ורבי יצחק אמר שזה היה מחמת קטטה שהיתה לו עם שמואל פניאל הנזכר, שעברו מאז יותר משש שנים, ושמאז ועד עתה לא היה בו שום חשד. אלו הן טענותיהן.

עמד הריב"ש בפני בעיה לא פשוטה. מצד אחד, נסיבות האירוע הצביעו על חשד ממשי לקיומה של עבירה, אלא שהיעדרן של ראיות קבילות נמנע ממנו להרשיע את החשוד. מכאן תשובתו המבקשת לאזן בין הרצון להימנע מהרשעת אדם על יסוד עובדות נסיבתיות בלבד לבין הצורך למנוע עבירות מסוג זה והרתעת עבריינים אחרים:

מאחר שאין לאלגוהר עדים על טענתה כנגד יצחק כהן, אין ראוי להאמינה בדבריה לחשדו ולהענישו. אבל כדי להפרישם מאיסור, ראוי לצוות עליו בכוח נידוי לבל

ידבר עמה מטוב ועד רע, וכן שלא ידורו בשכונה אחת, וכן אם מוחזק בעיניכם כחשוד על העריות, אף אם אין עדים בדבר, ראוי לגעור בו בנזיפה ולאיים עליו שאם לא יתנהג כשורה, שתבדילוהו מכם לרעה ושתדחוהו בשתי ידיים... וכמו שכתב הרמב"ם: "וכן יש לבית דין בכל מקום ובכל זמן להלקות אדם ששמועתו רעה, והעם מרננין עליו שהוא עובר על העריות, והוא שיהיה קול שאינו פוסק, כמו שביארנו. ולא יהיו לו אויבים ידועים, שמוציאין עליו שמועה רעה. וכן מבזין את זה ששמועתו רעה, ומחרפין את יולדתו בפניו."

ניתן ללמוד מניתוח המקרה הזה כי ישנה התייחסות במשפט העברי לסוגי הטרדות מיניות נוספות וקלות יותר מלבד אונס. דבר נוסף שניתן ללמוד הוא כי גם במשפט העברי נתבקשו ראיות חדות וברורות כדי לתת לנאשם לשאת באשמה.

הטרדה מינית בספרות ההלכה

קיימת התייחסות קצרה לסוגיה זו. כך, למשל, פוסק הרמב"ם⁴, שגם "שוגגת" דינה כאנוסה, ו"שגגה" זו יכולה להתבטא בזהות השותף. לכן, אישה שקיימה יחסים עם פלוני בהסכמה, אך מתוך טעות, בחושבה שהוא בעלה, מוגדרת כ"אנוסה" ולא כמי שקיימה אותם מרצון, ולפיכך לא תיאסר על בעלה.

כאן מתייחס הרמב"ם על הטעיה של גבר לאישה, המטעה נחשב כאנס לכל דבר.

---

⁴ (הלכות אישות כד, יט-כ)

האונס בתנ"ך

במקרא יש שלושה מקרי אונס מובהקים. המחבר המקראי מגולל בפני הקורא את הסיפורים בצורה ברורה, וכל סיפור קשה יותר מקודמו. **הראשון** - סיפור האונס של דינה, בתו של יעקב אבינו, על-ידי חמור משכם, שאף מבקש לשאת את דינה לאישה.⁵ **השני** - מעשה פילגש בגבעה, שהינו אחד הסיפורים הקשים במקרא, מגולל את המקרה של הפילגש הנאנסת באופן קבוצתי על-ידי אנשי הגבעה כל הלילה, נזרקת בפתח ביתה, ובעלה מבתר אותה לשנים עשר חלקים.⁶ **השלישי** - סיפור האונס של תמר על-ידי אחיה

---

⁵ (בראשית ל"ד).

⁶ (שופטים, י"ט-כ"א).

אמנון⁷. זהו סיפור של גילוי עריות. אמנון זורק את תמר לרחוב לאחר האונס והיא הופכת להיות שוממה כל ימי חייה.

בכל המקרים הללו מעשי האונס אינם עוברים בשתיקה - הפתרון שמציעה התורה: להשיא את הנאנסת לאנס איננו ננקט. אצל דינה, אחיה בני יעקב הורגים את אנשי העיר שכם שבה התבצע האונס. במעשה פילגש בגבעה, ישראל יוצאים למלחמת חורמה נגד אנשי שבט בנימין, שאינם מוכנים להסגיר את האונסים. ואילו במעשה אמנון ותמר, אבשלום, אחיה של תמר, נוקם את נקמתה ורוצח את אחיו אמנון.

ניתן להבחין בסוגי עבירות והטרדות שדפוסן קיים כבר מימי המקרא. דבר נוסף שניתן להסיק שאכן אונס נחשב תמיד לעבירה קשה מאוד בשל ההשלכות הכבדות והעונשים הכבדים שמוטלים בעקבות עבירה של אינוס.

משפט ישראלי

הגדרת החוק למניעת הטרדה מינית ומטרותו

הגדרה של הטרדה מינית במשפט הישראלי:

פעם, האיסור נבע מסי' 345 לחוק העונשין שהגדיר מהו אונס. לאחר מכן (שנת 1998) החוק למניעת הטרדה מינית בשל הגברה בנושא.

דוגמה לשימוע בסעיף 345 לחוק העונשין: פסק דין שבירו-⁸

המשיבים זוכו על-ידי בית המשפט המחוזי מאינוס שתי תיירות צעירות בנסיבות מחמירות ומעשיית מעשה מגונה בגופן בכוח; אולם שניים מהם הורשעו בעשיית מעשה מגונה בגופן של הצעירות, לאחר שהסכמתן לכך הושגה במרמה בעקבות סיפור בדים.

⁷ (דברים כב, כח-כט)

⁸ עפ"י 862/80 מדינת ישראל נ' יעקב שבירו, לה (2) 775

השופטים קבעו, כי בלבן התנגדו הצעירות לבעילה, ברם בחששן, פן יבולע להן, לא נתנו ביטוי להתנגדותן והעדיפו להסתיר חרדתן. המדינה מערערת על זיכוי המשיבים מהאישומים, שיוחסו להם בתחילה, והמשיב מערער על הרשעתו בדין ועל חומרת העונש. הדיון נסב בעיקרו על היסוד הנפשי, הנדרש בעבירת האינוס ביחס לאי-הסכמתה של הנבעלת, לאור הספק, שמא פירשו המשיבים בטעות את כניעת הצעירות כהסכמה.

ניתן לסכם את סעיפי החוק לחמש קטגוריות של הטרדה:

- סחיטה איומים (לפי משמעותה בסעיף 428 לחוק העונשין) כאשר מדובר בסחיטה על רקע מיני.
- מעשים מגונים לפי סעיפים 348-349 לחוק העונשין.
- הצעות חוזרות ונשנות, בעלות אופי מיני, אשר מופנית כלפי אדם למרות שהאחרון הראה למטריד כי אינו מעוניין בכך.
- התייחסות חוזרת לאדם אשר מתמקדת במיניותו, וזאת כאשר המוטריד הראה למטריד כי הוא איננו מעוניין בהתייחסויות אלה.
- התייחסות משפילה או מבזה אשר מופנית כלפי אדם ביחס למיניותו, מינו או נטייתו המינית.

מטרת החוק :

סעיף 1 לחוק מציג את מטרת החוק: "חוק זה מטרתו לאסור הטרדה מינית כדי להגן על כבודו של אדם, על חירותו ועל פרטיותו, וכדי לקדם שוויון בין המינים." דברי ההסבר להצעת החוק [2] מפרטים: במדינת ישראל, כמו במקומות אחרים בעולם, הטרדה מינית היא תופעה חברתית נפוצה הפוגעת באנשים רבים ובמיוחד בנשים. הטרדה מינית היא פגיעה בכבוד האדם, בחירותו, בפרטיותו ובזכות לשוויון. היא פוגעת בכבודו העצמי ובכבודו החברתי של המוטריד. היא משפילה ומבזה את אנושיותו, בין השאר על ידי התייחסות אל האדם כאל אובייקט מיני לשימוש של המטריד. הטרדה מינית שוללת את האוטונומיה של המוטריד ואת שליטתו בגופו ומיניותו, פוגעת בזכותו להגדרה עצמית ופולשת לפרטיותו, וכן מפלה אותו לרעה

לעומת אנשים אחרים. הטרדה מינית כלפי נשים גורמת להשפלתן ביחס למינן או למיניותן ומקשה עליהן להשתלב כחברות שוות בעולם העבודה וביתר תחומי החיים, ובכך היא פוגעת בשוויון.

החוק המוצע נועד להוקיע את ההטרדה המינית בכל הקשר שהוא ולגבי כל אדם. הצעת חוק זו באה להגביר את המודעות הציבורית לחומרת התופעה, תוך חינוכו של הציבור הרחב לכיבוד הזולת. החוק אינו מתיימר לאכוף מוסר או להתערב ביחסים חברתיים מרצון, אלא למנוע מאדם לכפות את עצמו על מי שאינו מעוניין בכך, ובמיוחד כשהדבר נעשה תוך שימוש לרעה בעמדת כוח.

פסק דין של בית המשפט המחוזי בירושלים הרחיב בעניין זה⁹:

החוק למניעת הטרדה מינית בא לשנות דפוסי התנהגות שרווחו בחברה, בצבא ובמקומות עבודה ולהבטיח מקום עבודה בטוח ושלו השומר על צלם אנוש וכבוד האדם. החוק למניעת הטרדה מינית מחנך את הציבור להתנהג בהתאם לנורמה החדשה ומטרתו למנוע התייחסות מינית, מקום בו נדרשת התייחסות מקצועית, וזאת, כיוון שהתייחסות מינית במקומות אלה פוגעת בביטחונם, בכבודם ובפרטיותם של בני אדם.

סוגים של הטרדות מיניות במשפט הישראלי והעונש עליהן.

אונס

עבירת האונס מוגדרת בסעיף 345 לחוק העונשין. על מנת שעבירה תיחשב כאונס, צריכים להתקיים שני תנאים בסיסיים:

הראשון הוא בעילה, כלומר, החדרת איבר מאיברי גופו של התוקף (גם אצבע, למשל), או החדרת חפץ כלשהו על ידי התוקף, לתוך איבר מינה של הנתקפת. עבירת אונס מתייחסת להחדרה, כאמור, אך ורק לאיבר מין של אשה או ילדה. לגבי מעשים מיניים שבוצעו בגבר או ילד, עבירת מעשה סדום בכפייה המתוארת בהמשך, דינה כדין אונס. השני הוא העדר הסכמה; התנאי השני הוא העדר הסכמה של האישה למעשה. בניגוד למה שהיה בעבר, כאשר רק התנגדות פיזית למעשה נחשבה להעדר הסכמה מבחינת

⁹ עפ 7654/03 ד"ר עמיקם קסיר נ' מדינת ישראל, ניתן ב-30.11.04

החוק, כיום בתי המשפט מכירים בכך שהעדר ההסכמה יכול לבוא לידי ביטוי גם באמירה, בחוסר שיתוף פעולה ולעתים אף בפאסיביות.

הסיבה לשינוי הינה הכרת המערכת המשפטית בכך שלעתים רבות התגובה לתקיפה מינית מצד נפגעת העבירה אינה התנגדות פיזית דווקא (אלא, למשל, "קפיאה" או התנהגות מבולבלת). אמנם מי שנאשם באונס עדיין יכול להעלות טענה כי גם אם האישה לא הסכימה למעשה, הוא טעה בחושבו כי היא הסכימה, ובמקרים מסוימים טענה מסוג זה יכולה להתקבל. עם זאת, כיום, בפרט מאז פסק הדין בפרשת האונס בשמרת¹⁰, הטענה הזו אינה קלה להוכחה. אמנם קיימים ניואנסים בהתייחסותם של שופטים שונים לסוגייה, אולם ככלל ניתן לומר, שהנאשם צריך להראות שהאישה הביעה את הסכמתה למעשה בדיבור, או שיתפה עימו פעולה בזמן המעשה (להבדיל מהסכמה המובעת בצורה פאסיבית בהיעדר התנגדות) כדי שבית-המשפט יאמין לו כי אמנם טעה בחושבו כי היא מסכימה.

גם כאשר קיימת הסכמה לכאורה של הנתקפת, מגדיר החוק מספר מקרים, שבהם לא תיחשב ההסכמה להסכמה חופשית ולא יינתן תוקף להסכמה, והמעשה עדיין ייחשב כאונס: בעילה שנעשתה בהסכמת האשה, שהושגה במרמה לגבי זהות העושה או מהות "המעשה. כאשר הבעל משיג את הסכמתה של האשה למעשה ברמייה, לגבי סוג הפעולה שהוא מבצע בה (למשל, ביצוע מעשים מיניים והצגתם כבדיקה רפואית), או לגבי זהותו של העושה בה את הפעולה (למשל, כאשר אדם מתחזה לאדם אחר) – החוק לא רואה ב"הסכמת האישה" הסכמה של ממש והמעשה ייחשב לאונס.

בעילה של קטינה שטרם מלאו לה 14 שנים, גם אם בהסכמתה. כאשר הבעילה מבוצעת במי שטרם מלאו לה 14 שנים, ייחשב המעשה כאונס גם אם לא מתקיים אף אחד מהתנאים האחרים, וגם אם הקטינה נתנה את "הסכמתה" לבעילה.

בעילה תוך ניצול מצב של חוסר הכרה בו שרויה האשה, או מצב אחר המונע ממנה לתת הסכמה חופשית (כגון היותה של האישה מסוממת או שיכורה).

בעילה תוך ניצול היותה של האישה חולת נפש או לקויה בשכלה, אם בשל מחלתה או בשל הליקוי בשכלה לא היתה הסכמתה לבעילה הסכמה חופשית.

---

¹⁰ ע"פ 5612/92 מ"י נ' בארי

בניגוד להגדרות קודמות של עבירת האונס, החוק חל כיום גם על בני זוג, (כלומר גם גבר שבוועל את בת-זוגו ללא הסכמתה מבצע אונס, אפילו כאשר בני הזוג נשואים). התביעה לא צריכה להוכיח שהבוועל הפעיל כוח (מעבר לקיום מעשה הבעילה עצמו) כדי שייחשב אונס ולבסוף, כאמור לא נדרש, כמו שנדרש בעבר, שהתביעה תוכיח כי בת-הזוג התנגדה באופן פיזי למעשה.

מעשה סדום

מין אנאלי ומין אוראלי בכפייה, כמוהם כאונס. מעשה סדום מוגדר בסעיף 347 לחוק העונשין.

על פי החוק, מעשה סדום מוגדר כהחדרת איבר מאיברי הגוף, או חפץ לפי הטבעת של אדם (גבר או אשה, ילד או ילדה), או החדרת איבר מין לפיו של אדם. (בשפת היום יום, מעשה סדום הוא כפייה של מין אנאלי או מין אוראלי). כאשר מבוצע מעשה סדום באדם ללא הסכמתו קובע המחוקק כי דין המעשה כדין אונס. סוגיית ההסכמה בעניין זה זהה למתואר ביחס לאונס, כלומר, הסכמה שהושגה במירמה, הסכמת קטיף/ה מתחת לגיל 14, הסכמה מתוך חוסר הכרה או הסכמה מתוך ניצול מצב של מחלת נפש או ליקוי שכלי לא ייחשבו להסכמה תקפה.

העונש על אונס ועל מעשה סדום

חוק העונשין מגדיר את העונש המירבי שניתן לפסוק ביחס לכל עבירה לאחר שהנאשם נמצא אשם בביצועה. על עבירות מסוג אונס או מעשה סדום בכפייה, יכולים השופטים לפסוק עונש של עד 16 שנות מאסר, או, בלשון המשפטית: העונש המירבי בגין מעשה אונס או מעשה סדום בכפייה הינו 16 שנים. במונח "שנות מאסר" מתייחס המחוקק הן לשנות המאסר בפועל, והן לשנים של מאסר על תנאי, אלא אם מצוין אחרת. המחוקק מגדיר נסיבות, שבהן העבירה נחשבת חמורה יותר, ולכן נקבע לה עונש מירבי גבוה יותר. נסיבות אלה נקראות נסיבות מחמירות. במקרה של עבירות מסוג אונס בנסיבות מחמירות, ומעשה סדום בכפייה בנסיבות מחמירות, העונש המירבי עומד על 20 שנה.

הנסיבות המחמירות המפורטות בחוק ביחס לעבירות אלה:

כאשר האונס או מעשה הסדום בוצע בקטינה או בקטין שטרם מלאו להם 16 שנים.
כאשר המעשה בוצע באיום בנשק חס או קר ;
כאשר המעשה נעשה תוך גרימת חבלה גופנית או נפשית, או גרם להריון ;
כאשר המעשה נעשה תוך התעללות באישה לפני המעשה, בזמן המעשה או אחריו ;
כאשר המעשה נעשה בנוכחות אחר או אחרים, שחברו יחד עם הנאשם באונס
לביצוע האונס בידי אחד או אחדים מהם, (מה שמכונה בשפה היומיומית, "אונס
קבוצתי").

ניסיון למעשה אונס או ניסיון למעשה סדום

כשלנאשם היתה כוונה לבצע את המעשים האמורים, אבל לא הצליח לבצעם במלואם
(נניח אדם ניסה להכניס את איבר מינו לאיבר המין של האישה או לפי הטבעת ולא
הצליח), הדבר ייחשב לניסיון אונס או לניסיון למעשה סדום. על פי החוק, העונש
המירבי על ניסיון לביצוע עבירה זהה לעונש המירבי על ביצוע מלא של העבירה (שכן
כוונתו של העבריין בשני המקרים היתה מגונה באותה מידה). עם זאת, בתני-המשפט
בדרך כלל לא גוזרים את העונש המירבי גם לעבירה שהושלמה ובאשר לניסיון לביצוע
עבירה – הענישה בפועל היא בדרך כלל מקלה עוד יותר, מאשר ביחס למעשה אונס (או
מעשה סדום) מלא.

מעשה מגונה

מעשה מגונה מוגדר בסעיף 348 (ו) לחוק העונשין.
החוק מתייחס למעשה מגונה כאל עבירה שנייה בדירוג החומרה מבין עבירות המין.
על פי החוק, ההגדרה היא "מעשה לשם גירוי, סיפוק או ביזוי מיניים". בדרך כלל
ייכנסו להגדרה זו מעשים של נגיעות בגופו של אחר בהקשרים מיניים (כגון נגיעות
באזורים מוצנעים, התחככות בהקשר מיני, נשיקות שלא בהסכמה ושלא על רקע חברי
או משפחתי וכד'). יש לציין כי אמירות גרידא, גם אם הן לשם ביזוי מיני, יידונו היום
בעיקר על פי חוק למניעת הטרדה מינית. מעשים מיניים שאינם כוללים נגיעה באחר
(הכוונה בעיקר לחשיפת איבר המין או לאוננות לעיני אדם אחר, שלא בהסכמתו)
ייחשבו לעבירה של מעשה מגונה בפומבי, שהיא עבירה חמורה פחות.

ענישת המעשה המגונה

המעשים המגונים מדורגים על פי חומרתם:

- מעשה מגונה בפומבי - כאמור, הכוונה בעבירה זו בעיקר לאוננות בפני אדם אחר. מעשה כזה הוא עבירה, אם נעשה שלא בהסכמת מי שבפניו נעשה המעשה, או בהסכמה אבל תוך ניצול תלות, מרות, חינוך, השגחה, עבודה או שירות (למשל מעביד שעושה זאת בפני מי שכפופה לו) – שבמקרים אלו ההסכמה איננה תקפה. העונש המירבי על מעשה מגונה בפומבי כשגיל הנתקפת/הוא מעל 16, הוא שנת מאסר. אם הדבר נעשה בפני קטין בן פחות מ-16 שנה, העונש הוא 3 שנות מאסר.
- מעשה מגונה שלא בפומבי - הכוונה, כאמור, לנגיעות באיברים מוצנעים, התחככות בהקשר מיני וכו'. כאשר העבירה נעשית בהסכמה אבל תוך ניצול יחסי תלות, מרות, חינוך, השגחה, עבודה או שירות, והנתקפת/הוא מעל גיל 18 - העונש המירבי הוא 2 שנות מאסר. מעשה מגונה שלא בהסכמה, כשהנתקפת/הוא מעל גיל 18 - העונש הוא 3 שנות מאסר.
- כאשר המעשה נעשה בקטין (בן פחות מ-18) מעל גיל 14, בהסכמה שאיננה תקפה, כלומר, תוך ניצול יחסים מיוחדים (יחסי תלות, מרות וכדומה), העונש הוא 4 שנות מאסר. לגבי קטינים מתחת לגיל 14, מעשה מגונה שנעשה בהם, אף אם בהסכמה, נחשב למעשה מגונה שלא בהסכמה תוך שימוש בכוח.
- מעשים מגונים בקטינים בני פחות מ-16 ללא הסכמה נחשבים למעשים מגונים בנסיבות מחמירות, ועל כך בהמשך.
- מעשה מגונה שלא בהסכמה ותוך שימוש בכוח - הכוונה לביצוע מעשה מגונה שלא בפומבי ותוך שימוש בכוח פיזי, או לביצוע מעשה מגונה באחת מנסיבות עבירת האונס, המגדירות הסכמה שאיננה תקיפה על פי חוק העונשין.
- כאמור, הסכמה איננה מקבלת תוקף בבית-המשפט כאשר:
- א. ההסכמה הושגה במירמה.
  - ב. המעשה בוצע בקטין/ה מתחת לגיל 14.
  - ג. המעשה נעשה תוך ניצול מצב של חוסר הכרה.

ד. המעשה נעשה תוך ניצול של היות הנתקפת/ת חולה/ת נפש או לקויה בשכלו/ה. בכל אחד מהמקרים האלה, המגדירים מעשה מגונה שלא בהסכמה ותוך שימוש בכוח, העונש הינו 7 שנות מאסר.

מעשה מגונה בנסיבות מחמירות - הנסיבות המחמירות לעניין מעשה מגונה מוגדרות בחוק העונשין כזהות לנסיבות המחמירות למעשה אונס ולמעשה סדום והן כוללות: ביצוע המעשה בקטין בן פחות מ 16 שנים, ביצוע המעשה תוך איום בנשק חם או קר, תוך גרימת חבלה גופנית או נפשית, ביצוע המעשה תוך התעללות לפני המעשה, במהלכו או לאחריו או כאשר המעשה נעשה בחבירה לאנשים נוספים, למטרת ביצועו. העונש על מעשה מגונה בנסיבות מחמירות הינו 10 שנות מאסר.

בעילה אסורה בהסכמה - בעילה אסורה בהסכמה מוגדרת בסעיף 346 לחוק העונשין. זוהי עבירה פחות נפוצה, או על כל פנים עבירה, שהרבה פחות כתבי אישום מוגשים ביחס אליה. ההתייחסות בסעיף זה בחוק היא לבעילה של אשה או ילדה, אולם הסעיפים כולם תקפים גם לביצוע מעשה סדום, ולכן מתייחסים גם לנפגעי עבירה שהם גברים או ילדים. קיימים שלושה מצבים שבהם מתבצעת עבירה זו:

א. כאשר אדם בועל קטינה שהיא בגיל שבין 14 לבין 16 בהסכמה (בעילת קטינה בת פחות מ- 14 הינה כאמור אונס בכל מקרה).

ב. כאשר אדם בועל קטינה בת למעלה מ-16 (ופחות מ- 18), בהסכמה, אך תוך ניצול יחסים מיוחדים הקיימים ביניהם: יחסי תלות, מרות, חינוך או השגחה למשל מורה ותלמידה – או תוך הבטחת שווא לנישואין.

ג. כאשר אדם בועל אשה בגירה (מעל גיל 18), תוך ניצול מרות ביחסי עבודה או בשירות – למשל מעביד ומי שכפופה לו – או עקב הבטחת שווא לנישואין תוך התחזות כפנוי למרות היותו נשוי.

כאשר מדובר בבעילת קטינה בגיל שבין 14 ל 16 - שנה תעמוד לנאשם הגנה על פי סעיף 353 לחוק העונשין (כלומר הוא לא ייחשב כמי שביצע את העבירה) אם יתקיימו כל שלושת התנאים הבאים גם יחד:

א. פער הגילים ביניהם הוא עד 3 שנים,

ב. אם הקטינה הסכימה למעשה,

ג. המעשה נעשה במהלך יחסי רעות רגילים וללא ניצול מעמדו של הנאשם.
העונש המירבי שצפוי למי שמבצע עבירה זו, הינו 5 שנות מאסר במידה והנאנסת היא קטינה ו 3- שנות מאסר במקרה שהיא בגירה.
כאמור, אותו הדין יחול גם על מעשה סדום אסור בהסכמה, וזאת על פי שינוי בחוק העונשין שהוחל לאחרונה, לאחר שעד לפני תקופה קצרה היה הדין ביחס למעשה סדום מחמיר יותר.

עבירות מין במשפחה

אחד הנושאים שזכה להתייחסות נרחבת של המחוקק החל משנות ה-90 הינו עבירות המין במשפחה. עבירות אלה מוגדרות בסעיף 351 לחוק העונשין. ההתייחסות באה לידי ביטוי בשלושה היבטים:
ראשית, המחוקק קבע עונשים מחמירים במיוחד לעבירות המין המוכרות, כאשר הן נעשות במשפחה.
שנית, המחוקק הוסיף עבירת מין מיוחדת, המוגדרת בסעיף 351 (ב) לחוק העונשין, על פיה אסורה בעילת בן או בת משפחה עד גיל 21 אף אם ב"הסכמה".
ושלישית, המחוקק קבע הוראות פרוצדורליות מיוחדות הקשורות לאופי המיוחד של עבירות אלה – קביעת תקופת התיישנות מוארכת, המוגדרת בסעיף 354 לחוק העונשין, וקביעת חובת דיווח המוגדרת בסעיף 368 (ד) לחוק העונשין.

ביחס לשאלה מיהו בן משפחה לעניין זה, החוק נוקט בגישה מרחיבה, כלומר, מתייחס לא רק לבני המשפחה הגרעינית (הורים ואחים) אלא גם סב או סבתא, דוד או דודה, גיס או גיסה, וכן בן-זוג של הורה אף אם אינו נשוי לו.

עד גיל 21 הסכמת מי שנבעלה או שנעשה בו או בה מעשה סדום אינה נחשבת להסכמה תקפה אם הבעל או מי שביצע את מעשה הסדום הוא בן משפחה. עפ"י סעיף 351, בעילה של בת משפחה בת פחות מ-21 או ביצוע מעשה סדום בבן או בבת משפחה בן פחות מ-21, ב"הסכמה" כביכול של מי שבו בוצע המעשה מהווה עבירה שעונשה המירבי 16 שנה (כמו על עבירת אונס שלא במשפחה).

כאשר העבירות בוצעו שלא ב"הסכמת" בן המשפחה, הן ייחשבו לאונס או למעשה סדום בבן משפחה.

ענישה על עבירות מין במשפחה

כאמור לעיל, העונשים לגבי עבירות מין במשפחה גבוהים מאלה, שקובע החוק לגבי עבירות שאינן בבן משפחה: העונש על כל עבירת אונס או מעשה סדום שנעשית בקטין בן משפחה הינו 20 שנות מאסר, כלומר, העונש השווה לעונש על אונס בנסיבות מחמירות.

העונש על מעשה מגונה בקטין בן משפחה בנסיבות מחמירות – הינו 15 שנה, בהשוואה לעונש של 10 שנות מאסר עבור מעשה כזה שלא בבן משפחה. מעשה מגונה בכוח בקטין בן משפחה שלא בנסיבות מחמירות (מלבד העובדה המחמירה שמדובר בקטין בן משפחה) 10 שנות מאסר במקום 7 שנות מאסר על אותו מעשה שלא בבן משפחה.

העונש על כל מעשה מגונה אחר בקטין בן משפחה הינו 5 שנות מאסר, בהשוואה ל-3 שנות מאסר במקרה של מעשה מגונה בקטין שאיננו בן משפחה. העונש על מעשה מגונה בפומבי בפני קטין בן משפחה הינו 4 שנות מאסר בפועל.

הטרדה מינית ביחסי מרות

יחסי מרות במקום העבודה

יחסי מרות במקום העבודה מהווים לא אחת קרקע פוריה למעשים של הטרדה מינית. לא אחת, מנצל אדם בעבודה את סמכותו על מנת לזכות ב"טובות הנאה מיניות" מעובדות הכפופות לו. טובת הנאה אלה לא חייבות להיות מעשים בפועל, ודי במעשי חיזור או הבטחות בדבר קידום בתמורה לתשומת לב רגשית בכדי לחטוא במעשי הטרדה. בתי הדין לעבודה עסקו לא אחת בסוגיה זו כאשר ניצול יחסי מרות בעבודה הוגדר כ"ניצול הרגישות המיוחדת המאפיינת את יחסי העבודה וניצול חולשתה של העובדת כאשר הממונה עליה מטריד אותה". פעמים רבות, בתי הדין פסקו פיצויים משמעותיים לעובדות אשר סבלו מהטרדה מינית, וזאת משום שידוע כי נשים ימנעו לא אחת מהגשת תלונה כנגד ממונה בשל חששן מאובדן פרנסה או פגיעה בתנאי ההעסקה.

גלישה לאתרים פורנוגרפיים בעבודה כהטרדה מינית – בית הדין לעבודה קבע כי גלישה לאתרים פורנוגרפיים ובהם תכנים "מטרידים" ו"בעלי אופי מיני", הינה הטרדה בעבודה.

השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי

- קיים הבדל בין המשפט העברי למשפט הישראלי בהגדרת הטרדה וההתייחסות אליה, במשפט העברי מדוברים ומוזכרים רק מקרי אונס ומקרי ניסיונות ברורים לעומת המשפט הישראלי אשר ניתן למצוא בוא סעיפים רבים בחוק למניעת הטרדה מינית ואת ההגדרות הנרחבות והרבות שקיימת להטרדה מינית מהקלה ביותר לחמורה ביותר.
- הן המשפט העברי והן המשפט הישראלי מכירים בבעייתיות של יחסי המרות ובקושי של התנגדות במעמד של מרות
- המשפט העברי מכיר בהטרדות המיניות, אך אינו מכיר בהן באופן נרחב, ברור ומסועף כמו המשפט הישראלי אשר מגדיר כל מעשה מגונה, מעשה סדום, אונס, הארות, התנהגויות וכו'.

- בפרשנויות רבות במשפט העברי מדובר רק גבר שמטריד אישה, לעומת המשפט הישראלי שמכיר ומחוקק בעניין הטרדות גם במין הגברי.

ביבליוגרפיה

חקיקה

חוק העונשין תשל"ז 3921, 1977 סימן ה': עבירות מין (תיקון תשס"ד)
חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998

פסיקה

מחוזי

עפ 862/80 מדינת ישראל נ' יעקב שבירו, לה (2) 775
עפ 7654/03 ד"ר עמיקם קסיר נ' מדינת ישראל, ניתן ב-30.11.04

מאמרים

שר הרווחה והשירותים החברתיים, 'חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998' (תשע"ו) עמ'
1312
פורטל העובדים, 'הטרדה מינית בעבודה', (תשס"ד)
ויקפדיה, 'החוק למניעת הטרדה מינית', (תשע"ו)

אורית קמיר, 'איזו מין הטרדה: האם הטרדה מינית היא פגיעה בשוויון או בכבוד האדם?' (תשנ"ח)
אתר מקום, 'החוק הפלילי', (תשע"ו)
כרמלי עדי, 'מהו העונש בגיד הטרדה מינית בישראל?'
צחור מיה, 'הטרדה מינית בעבודה' (תשע"ו)
צחוק מיה, 'תקנות למניעת הטרדה מינית ותקנון הטרדה מינית', (תשע"ו)

משפט עברי

אינדקס עורכי דין, 'איסור האינוס של בת הזוג במשפט העברי' (תשע"א)
אביעד הכהן, 'על עבירות מין ואיסור הטרדה מינית', גליון מספר 188 (תשס"ה)
אביעד הכהן, 'על איסור הטרדה מינית, חפצון האישה וביזוי כבודה', גליון מס' 277
(תשס"ז)

ספרות הפסיקה

משנה תורה, הלכות סנהדרין, פרק כד, הלכה ה .

ספרות השו"ת

שו"ת הריב"ש, סימן רסה
שו"ת מהרי"ט, חלק ב, אבן העזר, סימן א